

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

1. října 2009*

Ve věci C-569/07,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Special Commissioners of Income Tax, Londýn (Spojené království) ze dne 19. prosince 2007, došlým Soudnímu dvoru dne 24. prosince 2007, v řízení

HSBC Holdings plc,

Vidacos Nominees Ltd

proti

The Commissioners of Her Majesty's Revenue & Customs,

* Jednací jazyk: angličtina.

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení C. W. A. Timmermans, předseda senátu, J.-C. Bonichot, K. Schiemann, J. Makarczyk (zpravodaj) a L. Bay Larsen, soudci,

generální advokát: P. Mengozzi,
vedoucí soudní kanceláře: K. Sztranc-Sławiczek, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 15. ledna 2009,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za HSBC Holdings plc R. Norton, solicitor, jakož i I. Glickem, QC, a D. Jowellem, barrister,

- za vládu Spojeného království M. Hall a I. Rao, jakož i R. Thomasem, jako zmocněnci,

- za Komisi Evropských společenství R. Lyalem a M. Afonso, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 18. března 2009,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článků 10 a 11 směrnice Rady 69/335/EHS ze dne 17. července 1969 o nepřímých daních z kapitálových vkladů (Úř. věst. L 249, s. 25; Zvl. vyd. 09/01, s. 11), ve znění směrnice Rady 85/303/EHS ze dne 10. června 1985 (Úř. věst. L 156, s. 23; Zvl. vyd. 09/01, s. 122, dále jen „směrnice“), jakož i článků 43 ES, 49 ES nebo 56 ES nebo jakýchkoliv jiných ustanovení práva Společenství.

- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi HSBC Holdings plc (dále jen „HSBC“) a Vidacos Nominees Ltd na straně jedné a Commissioners of Her Majesty's Revenue & Customs (britský daňový orgán) na straně druhé, jehož předmětem je výběr daně nazvané „stamp duty reserve tax“ (dále jen „SDRT“) na základě článku 96 zákona o financích z roku 1986 (Finance Act 1986; dále jen „zákon“).

Právní rámec

Právo Společenství

- 3 Podle prvního a šestého bodu odůvodnění směrnice:

„vzhledem k tomu, že cílem Smlouvy je vytvořit hospodářskou unii, jejíž vlastnosti jsou obdobné vlastnostem vnitřního trhu, a že jednou ze základních podmínek dosažení tohoto cíle je podpora volného pohybu kapitálu;

[...]

vzhledem k tomu, že pojem [koncepce] společného trhu, jehož vlastnosti jsou obdobné vlastnostem vnitřního trhu, předpokládá, že daň ze zvýšení základního kapitálu společnosti [daň z kapitálových vkladů] má být v rámci společného trhu uložena na kapitál vložený do jedné společnosti pouze jednou a že jeho [její] výše má být shodná ve všech členských státech, aby nenarušoval [nenarušovala] volný pohyb kapitálu.“

- 4 Článek 4 směrnice stanoví seznam operací, které mohou být předmětem daně z kapitálu a mezi něž patří zejména založení kapitálové společnosti a zvýšení jejího základního kapitálu vkladem majetku jakéhokoli druhu.

5 Článek 10 směrnice zakazuje vybírat vedle daně z kapitálu jakékoliv jiné daně nebo poplatky z operací uvedených v jejím článku 4.

6 Podle článku 11 směrnice:

„Členské státy neuloží žádnou daň jakékoli formy na:

a) vytvoření, vydání, přijetí akcií na burzu nebo uvedení do oběhu akcií, podílů na společnosti [nebo] jiných obdobných cenných papírů nebo osvědčení nahrazujících tyto cenné papíry, jakož i obchodování s nimi, bez ohledu na osobu emitenta;

b) půjčky, včetně úroků, uskutečněné formou vydání dluhopisů nebo jiných obchodovatelných cenných papírů, bez ohledu na osobu emitenta, a na formality s tím spojené, jakož i na vytvoření, vydání, přijetí na burzu nebo [uvedení] do oběhu těchto dluhopisů nebo obchodovatelných cenných papírů nebo obchodování s nimi.“

7 Podle čl. 12 odst. 1 písm. a) stejné směrnice však mohou členské státy vybírat odchylně od ustanovení článků 10 a 11 směrnice „daně z převodů cenných papírů, paušální, či nikoli“.

- 8 Podle čl. 7 odst. 1 směrnice tyto členské státy osvobodí od daně z kapitálu operace, které byly k 1. červenci 1984 od daně osvobozeny nebo zdaňovány sazbou nejvýše 0,50 %. Co se týče ostatních operací, ze kterých se daň z kapitálu může na základě směrnice vybírat, tyto operace mohou být buď osvobozeny od daně, nebo zdaňovány jednotnou sazbou, která nesmí být vyšší než 1 %.

Vnitrostátní právo

- 9 Na základě čl. 87 odst. 1 zákona podléhají dohody o úplatných převodech akcií a jiných zdanitelných cenných papírů SDRT ve výši 0,5 % z hodnoty cenných papírů nebo převodní ceny. Tato daň se podle článku 92 zákona nehradí v případě, že je převod vlastnictví akcií uskutečněn prostřednictvím formuláře o převodu cenných papírů, který je opatřen náležitým kolkem.
- 10 Článek 87 odst. 1 zákona se vztahuje pouze na dohody o převodu „zdanitelných cenných papírů“. „Zdanitelné cenné papíry“ jsou definovány v článku 99 uvedeného zákona jako akcie vydávané společnostmi založenými podle práva Spojeného království nebo akcie zahraničních společností, které jsou zapsány v registru Spojeného království nebo „spárované“ s akciemi vydávanými společnostmi založenými podle práva Spojeného království, jakož i určitá další práva, která s těmito akciemi souvisí. Článek 86 odst. 4 zákona stanoví, že daň se uplatní bez ohledu na místo provedení operace nebo bydliště či sídlo stran.

11 Článek 96 odst. 1 a 2 zákona stanoví:

„1. S výhradou níže uvedených článků 97 a 97A [...] se SDRT vybere podle tohoto článku, pokud

- a) osoba A, jejíž výhradní obchodní činností je poskytování clearingových služeb při nákupu a prodeji zdanitelných cenných papírů nebo je takové poskytování součástí její obchodní činnosti, uzavře s jinou osobou dohodu o poskytování takových clearingových služeb a

- b) v souladu s touto dohodou jsou zdanitelné cenné papíry převedeny nebo vydány ve prospěch osoby A nebo osoby, jejíž výhradní obchodní činností nebo součástí její obchodní činnosti je držení zdanitelných cenných papírů na účet osoby A.

2. [...] daň na základě tohoto článku se vybere ve výši 1,5 % z:

- a) emisní ceny cenných papírů v případě, že jsou cenné papíry vydávány;

b) převodní ceny v případě úplatného převodu cenných papírů;

c) hodnoty cenných papírů v ostatních případech.“

12 Pojem „clearingové centrum“ není v právních předpisech definován. Podle příručky daňové správy o kolokvém je třeba tento pojem chápat následovně:

„14.10 Obvykle je clearingové centrum systémem určeným k držení cenných papírů a účetnímu vypořádání operací s cennými papíry. Cenné papíry mohou být v systému drženy po dobu neurčitou, i přes změny v osobě skutečného vlastníka, a jsou zde drženy buď společností provozující clearingový systém, nebo jejím zmocněncem a mohou být obchodovány bez použití převodních dokumentů.

14.11 Clearingová centra jsou rozšířena po celém evropském kontinentu. Pro akcie je obvyklé, že znějí na držitele a tato metoda zajišťuje fyzickou bezpečnost (certifikáty držitele jsou v trezoru), a zároveň se tím usnadní obchodování a vypořádání.

14.12 SDRT se nehradí z dohod o převodu cenných papírů držných v rámci clearingového centra.“

- 13 Po úhradě počáteční daně osvobozuje čl. 90 odst. 5 zákona všechny převody v rámci clearingového centra od daně, která by byla jinak vyměřena podle jeho článku 87.
- 14 Článek 97A zákona stanoví, že si provozovatel clearingového centra může po schválení daňovou správou zvolit možnost, že kolkovné a SDRT budou vyměřeny podle tohoto článku. Volba podle článku 97A zákona nabývá účinnosti dnem, který byl oznámen provozovateli clearingového centra ve schvalovacím dokumentu daňové správy. Po dobu účinnosti volby se kolkovné a SDRT vyměří z clearingových služeb, na které se volba vztahuje (například z převodu nebo vydání podle čl. 96 odst. 1 zákona), tak, jak by byly zdaněny bez ohledu na článek 96 zákona. Pokud je tedy taková volba učiněna a schválena, jsou převody v rámci clearingového centra zdaněny obvyklou sazbou ve výši 0,5 % a na přijetí předmětných akcií do clearingového centra se žádná daň neuplatní.
- 15 Článek 97 odst. 4 zákona osvobozuje od daně podle článku 96 vydání akcií výměnou za jiné akcie, které jsou drženy v rámci „systému clearingových center“, pokud emitent buď ovládá druhou společnost, nebo tomu tak bude v důsledku nabídky, na základě které je výměna uskutečněna. Účinkem čl. 97 odst. 6 je, že se tento režim použije pouze tehdy, pokud jsou tyto jiné akcie rovněž zdanitelnými cennými papíry.

Spor v původním řízení a předběžná otázka

- 16 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že 7. června 2000 učinila HSBC, společnost založená podle práva Spojeného království s daňovým domicilem v této zemi, veřejnou

nabídku na převzetí všech akcií Crédit commercial de France (dále jen „CCF“), akciové společnosti založené podle francouzského práva s daňovým domicilem ve Francii, jejíž akcie byly kótovány na Pařížské burze cenných papírů.

17 Nabídka zněla na nákup akcií společnosti CCF za hotovost, ale obsahovala rovněž možnost výměny akcií mezi oběma společnostmi v poměru třináct akcií společnosti HSBC za jednu akcii společnosti CCF. Aby byla tato posledně uvedená možnost pro akcionáře společnosti CCF usazené ve Francii atraktivnější, nechala HSBC své akcie kótovat na pařížské burze. V důsledku tohoto kótování si musela HSBC otevřít účet na své jméno u Société interprofessionnelle pour la compensation des valeurs mobilières (dále jen „Sicovam“), tedy u francouzského clearingového centra, které mělo v době rozhodné z hlediska skutečností původního řízení monopol v této oblasti, pokud šlo o akcie obchodované na pařížské burze. Existovaly tak tři způsoby nabytí akcií společnosti HSBC výměnou za akcie společnosti CCF, tedy:

- prostřednictvím Sicovam, francouzského clearingového centra pro akcie kótované na pařížské burze;

- prostřednictvím CREST, britského systému vypořádání pro akcie v zaknihované podobě, a

- jejich registrací v registru akcií společnosti HSBC v listinné podobě.

- 18 HSBC souhlasila s tím, že uhradí veškerou SDRT, kterou bude třeba uhradit za akcie obchodované prostřednictvím Sicovam. V opačném případě by byla nabídka finančně nevýhodná, a tedy málo zajímavá pro mnoho francouzských akcionářů.
- 19 Akcie společnosti HSBC vydané jako protiplnění za akcie společnosti CCF byly „zdanitelnými akciemi“ ve smyslu čl. 99 odst. 3 zákona. Při jejich vydání ve prospěch clearingového centra, tedy ve věci v původním řízení ve prospěch společnosti Vidacos Nominees Ltd., zástupce společnosti Sicovam pro Spojené království, bylo třeba podle čl. 96 odst. 1 a 2 zákona uhradit SDTR ve výši 1,5 % z ceny nebo hodnoty těchto akcií. Naopak, pokud se jedná o ostatní dvě možnosti, nebylo třeba při vydání akcií uhradit žádné kolkovné ani SDTR. Pouze při každém dalším převodu akcií byla pak vybírána daň ve výši 0,5 %.
- 20 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že se akcionáři společnosti CCF rozhodli získat 255 607 131 akcií společnosti HSBC prostřednictvím Sicovam. Z těchto akcií bylo přibližně 105 milionů, tedy 41 %, staženo ze společnosti Sicovam a zobchodováno během dvou týdnů na londýnské burze. Následné převody uvedených akcií v rámci CREST podléhaly SDRT v obvyklé sazbě 0,5 %.
- 21 Kromě toho HSBC, jejíž akcie zůstaly kótovány na pařížské burze, nabízí svým akcionářům možnost obdržet dividendy ve formě akcií místo dividend v hotovosti. Avšak pokud jsou akcie společnosti HSBC, které zakládají nárok na dividendy, drženy společností Sicovam, jsou akcie vydané z titulu dividend vydávány ve prospěch této společnosti, jelikož jsou v rámci tohoto systému zapsány na její jméno. Jelikož vydání těchto akcií podléhá SDRT ve výši 1,5 %, náklady na tuto daň nesou francouzští akcionáři společnosti HSBC, kteří drží své akcie prostřednictvím Sicovam, takže tito akcionáři obdrží o 1,5 % méně akcií než ostatní akcionáři.

- 22 HSBC požádala o vrácení SDRT uhrazené ve výši 1,5 % z akcií vydaných ve prospěch Sicovam. Po zamítnutí této žádosti daňovým orgánem podala tato společnost žalobu k Special Commissioners.
- 23 Za těchto okolností se Special Commissioners rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Brání články 10 nebo 11 směrnice [...] nebo články 43 ES, 49 ES nebo 56 ES nebo jiná ustanovení práva Společenství tomu, aby jeden členský stát (dále jen ‚první členský stát‘) vybíral daň z převodu nebo vydání akcií v rámci clearingového centra ve výši 1,5 %, pokud:

- a) společnost (dále jen ‚společnost A‘) usazená v prvním členském státě nabídne výměnou za získání kótovaných a obchodovatelných akcií jiné společnosti (dále jen ‚společnost B‘) usazené v jiném členském státě (dále jen ‚druhý členský stát‘) akcie společnosti A, které mají být vydány na burze cenných papírů v druhém členském státě;
- b) akcionáři společnosti B mají možnost získat nové akcie společnosti A buď:

– v listinné podobě;

vydání akcií ve prospěch jeho clearingového centra, ale že se tato daň vybere z každého převodu akcií v rámci tohoto clearingového centra, a to ve výši 0,5 % z převodní ceny. Příslušný daňový orgán může (a skutečně tak nyní činí) vyžadovat, jako podmínku pro schválení takové volby, aby provozovatel clearingového systému, který hodlá učinit takovou volbu, vytvořil a udržoval v platnosti postupy (které daňový orgán považuje za přijatelné) pro výběr daně v rámci clearingového centra a pro dodržování nebo zajištění dodržování příslušné právní úpravy;

- d) platná právní úprava pro burzu cenných papírů v druhém členském státě vyžaduje, aby všechny akcie vydané na jeho území byly drženy v zaknihované podobě prostřednictvím jediného clearingového centra zřízeného v tomto druhém členském státě, jehož provozovatel neučinil výše uvedenou volbu?“

K předběžné otázce

²⁴ Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda brání články 10 nebo 11 směrnice, jakož i články 43 ES, 49 ES nebo 56 ES nebo jakákoli jiná ustanovení práva Společenství výběru takové daně z vydání akcií v rámci clearingového centra, o jakou se jedná ve věci v původním řízení.

²⁵ Úvodem je třeba připomenout, že směrnice provedla vyčerpávající harmonizaci případů, ve kterých mohou členské státy podrobit kapitálové vklady nepřímým daním (viz, v tomto smyslu, rozsudek ze dne 7. června 2007, Komise v. Řecko, C-178/05, Sb. rozh. s. I-4185, bod 31).

- 26 Jak přitom Soudní dvůr již rozhodl, pokud je určitá otázka předmětem harmonizace na úrovni Společenství, vnitrostátní právní předpisy, které se jí týkají, musejí být posouzeny s ohledem na ustanovení tohoto harmonizačního předpisu, a nikoliv na ustanovení Smlouvy o ES (viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 13. prosince 2001, DaimlerChrysler, C-324/99, Recueil, s. I-9897, bod 32, a ze dne 24. ledna 2008, Roby Profumi, C-257/06, Sb. rozh. s. I-189, bod 14).
- 27 Z toho vyplývá, že Soudní dvůr se při odpovědi na předběžnou otázku musí omezit na výklad směrnice.
- 28 Nejprve je třeba zdůraznit, že cílem směrnice je, jak vyplývá z jejích bodů odůvodnění, podporovat volný pohyb kapitálu, který je považován za důležitý předpoklad pro vytvoření hospodářské unie s podobnými charakteristikami jako vnitřní trh. Uskutečňování tohoto cíle předpokládá ohledně daní z kapitálových vkladů, že nepřímé daně doposud platné v členských státech jsou zrušeny a nahrazeny daní, která je vybírána uvnitř společného trhu pouze jednou a ve všech členských státech ve stejné výši.
- 29 V tomto ohledu směrnice stanoví, zejména ve svém posledním bodu odůvodnění, že by měly být zrušeny nepřímé daně s vlastnostmi stejnými jako daň z kapitálových vkladů nebo kolkovné z cenných papírů, jelikož jejich zachování může ohrozit účel, který tato směrnice sleduje. Nepřímé daně, jejichž výběr je zakázán, jsou vyjmenovány v člancích 10 a 11 směrnice.
- 30 Ustanovení čl. 12 odst. 1 směrnice uvádějí taxativní výčet poplatků a daní jiných, než je daň z kapitálu, které mohou být, odchýlně od článků 10 a 11 směrnice, uloženy

kapitálovým společností z operací uvedených v posledně zmíněných ustanoveních (viz rozsudek ze dne 2. února 1988, *Investeringsforeningen Dansk Sparinvest*, 36/86, Recueil, s. 409, bod 9). Článek 12 směrnice uvádí zejména ve svém odstavci 1 písm. a) „daně z převodů cenných papírů, paušální, či nikoli“.

- 31 Ve věci v původním řízení je skutečností, která vede ke vzniku SDRT, provedení specifické operace týkající se nabytí nově vydaných akcií na základě veřejné nabídky na převzetí. V tomto ohledu, jak uvedl generální advokát v bodě 23 svého stanoviska, akcie společnosti HSBC převedené na clearingové centrum za tím účelem, aby byly vyměněny za akcie společnosti CCF, představují nové akcie odpovídající zvýšení základního kapitálu.
- 32 Je přitom třeba připomenout, že povolit zdanění nebo zpoplatnění prvního nabytí nově vydaného cenného papíru by ve skutečnosti znamenalo zdanit samotné vydání tohoto cenného papíru, jelikož je nedílnou součástí celkové operace vzhledem ke kapitálovému vkladu. Ve skutečnosti nestačí vydání cenných papírů samo o sobě, ale má smysl až od okamžiku, kdy tyto cenné papíry naleznou své nabyvatele (rozsudek ze dne 15. července 2004, *Komise v. Belgie*, C-415/02, Sb. rozh. s. I-7215, bod 32).
- 33 Z důvodu užitečného účinku čl. 11 písm. a) směrnice musí „vydání“ ve smyslu tohoto ustanovení zahrnovat první nabytí cenných papírů, které se uskutečňuje v rámci jejich vydání (viz výše uvedený rozsudek *Komise v. Belgie*, bod 33).
- 34 Vykládat výraz „převod“ obsažený v čl. 12 odst. 1 písm. a) směrnice tak, jak navrhuje vláda Spojeného království a Komise Evropských společenství, tedy že SDRT ve výši 1,5 % je daní z převodu akcií ve formě „sezónní vstupenky“ („season ticket“), by v tomto ohledu znamenalo zbavit čl. 11 písm. a) této směrnice užitečného účinku a zpochybnit

jednoznačný rozdíl, který čl. 11 písm. a) a čl. 12 odst. 1 písm. a) směrnice činí mezi pojmem „vydání“ a pojmem „převod“. Takový výklad by měl totiž za následek, že operace vydání, která je sice nutně spojena s nabytím nově vydaných cenných papírů, avšak nesmí podle tohoto ustanovení podléhat žádnému jinému zdanění než dani z kapitálu, by mohla být přesto zdaněna.

35 První nabytí cenných papírů v rámci jejich vydání nemůže být tedy považováno za „převod“ ve smyslu čl. 12 odst. 1 písm. a) směrnice, a v návaznosti na to se na daň z tohoto první nabytí nemůže vztahovat výjimka obsažená v tomto ustanovení.

36 Takovou daň, jako je SDRT, nelze ostatně považovat za daň, která se ve skutečnosti vztahuje na budoucí převody, jelikož, jak uvedl generální advokát v bodě 38 svého stanoviska, není – pokud jde o takové převody, které jsou ostatně hypotetické – určen ani základ této daně, ani osoba povinná k této dani.

37 S ohledem na tyto úvahy je třeba konstatovat, že jelikož je taková daň, jako je SDRT, vybírána z nových cenných papírů v návaznosti na zvýšení kapitálu, představuje zdanění ve smyslu čl. 11 písm. a) směrnice, jehož zavedení je tímto ustanovením zakázáno.

38 Na položenou otázku je tedy třeba odpovědět tak, že čl. 11 písm. a) směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že brání výběru takové daně z vydání akcií v rámci clearingového centra, o jakou se jedná ve věci v původním řízení.

K nákladům řízení

- ³⁹ Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

Článek 11 písm. a) směrnice Rady 69/335/EHS ze dne 17. července 1969 o nepřímých daních z kapitálových vkladů, ve znění směrnice Rady 85/303/EHS ze dne 10. června 1985, musí být vykládán v tom smyslu, že brání výběru takové daně z vydání akcií v rámci clearingového centra, o jakou se jedná ve věci v původním řízení.

Podpisy.